

ПРОБЛЕМА АДАПТАЦІЇ НОВИХ ЗАПОЗИК У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ: ОНЛАЙН ЧИ ОН-ЛАЙН?

Харчук В.

Національний університет «Львівська політехніка»

Інститут енергетики та систем керування

lerko40@gmail.com

Науковий керівник – *Кунь З. Й.*, к. ф. н., доцент, завідувач кафедри української мови Національного університету «Львівська політехніка»

Стрімкий науково-технічний поступ кінця минулого тисячоліття привів людство до створення всесвітньої мережі Інтернет, яка на початку 1990-х років почала інтенсивно проникати в українські верстаки (комп'ютери). У зв'язку з цим в українській мові з'явилося чимало запозик, які потребують адаптації та внормування, зокрема й англійське за походженням слово *онлайн*, чи *он-лайн*. Сучасні тексти наукового та публіцистичного стилю засвідчують різні варіанти написання цього слова: *онлайн*, *он-лайн*, *он лайн*, *online*, *on-line*, *on line*. То як же правильно? Відповідь на це запитання пошукаємо в словниках.

«Великий тлумачний словник сучасної української мови» В. Бусела (2005) фіксує два варіанти написання цього слова: разом і через дефіс *он-лайн*, *онлайн* із такими значеннями: «1. Тип зв'язку, при якому зв'язок підтримується у режимі реального часу (безперервно). 2. Режим підключення приладу, що відповідає його готовності до роботи» [1, с. 843].

Орфографічний словник «Словники України *on-line*» (2008), який створили науковці Українського мовно-інформаційного фонду НАН України, у своїй назві містить лексему *on-line*, а у словниковій статті зафіксовано написання цього слова лише через дефіс «*он-лайн* – це присудкове слово, незмінювана словникова одиниця» [5].

У словнику «Нові слова та значення» (2008), який вміщує нові слова та значення кінця ХХ – поч. ХХІ століття, репрезентовані в українських засобах масової інформації, зазначено: «*Онлайн* *невідм., інф.* Тип зв'язку, який забезпечує безперервне спілкування у режимі реального часу (переважно про мережу Інтернет)» [3, с. 171].

«Англійсько-українсько-англійський словник наукової мови (фізика та споріднені науки)» О. Кочерги і Є. Мейнаровича (2010) також містить написання лексеми *онлайн* в одному варіанті його правопису – разом [2, с. 871].

У «Словнику української мови» (2012) подано «*ОНЛАЙН, невідм., ч.* [анг. *On-line* від *on-на* і *line-лінія*]. 1. *інформ.* Режим безпосе-

реднього прямого обміну інформацією. 2. *спец.* Режим підключення приладу, що відповідає його готовності до роботи. // прикм. **онлайн-новий**, а, е» [4, с. 686].

Спостережено, що в українській мові зафіксовано велику кількість складних слів з компонентом **онлайн-**. Наприклад, *онлайн-словник, онлайн-маркетинг, онлайн-навчання, онлайн-курси, онлайн-конференція, онлайн-приймальня, онлайн-спілкування, онлайн-перекладач, онлайн-радіо, онлайн-трансляція, онлайн-реєстрація, онлайн-довідка, онлайн-сервіс, онлайн-банкінг, онлайн-магазин, онлайн-кінотеатр, онлайн-казино, онлайн-школа, онлайн-гра* тощо. Тобто все, що можна зробити в реальному часі завдяки комп'ютерним технологіям, може мати компонент *онлайн-*, який, зрозуміло, слід писати з другою частиною складного слова через дефіс. Стрімке збільшення новотворів ще більше ставить під сумнів доречність дефіса у написанні самої цієї лексеми, оскільки безглуздо виглядатимуть варіанти написання цих слів через дефіс: *он-лайн-спілкування, он-лайн-конференція* тощо.

Отже, можна зробити висновок, що в сучасній українській літературній мові помітно тенденцію переходу від написання *он-лайн* (чи неусталеного написання) до написання *онлайн*. Цей перехід нагадує схожу тенденцію в англійській мові, в якій дозволено обидва варіанти: *on-line* і *online*. Різноваріантність правопису досліджуваної лексеми, на нашу думку, свідчить про те, що мовна норма не встигає за мовною практикою.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. VIII. 1728 с.
2. Кочерга О., Мейнарович Є. Англійсько-українсько-англійський словник наукової мови (фізика та споріднені науки). НАН України, Ін-т теорет. фізики ім. М. М. Боголюбова. Вінниця: Нова книга, 2010. Част. II – українсько-англійська. XXVII. 1562 с.
3. Нові слова та значення : словник / Інститут української мови НАН України. Укл. Л. В. Туровська, Л. М. Василькова. Київ: Довіра, 2008. 271 с. (Словники України).
4. Словник української мови / Кер. В. В. Німчук та ін. Відп. ред. В. В. Жайворонок. Київ: ВЦ «Просвіта», 2012. 1320 с.
5. Інтегрована лексикографічна система «Словники України» – 3.0 / Мовно-інформаційний фонд НАН України. Київ, 2008. URL: <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/> (дата звернення 29.03.2019 р.).